

**Методичні рекомендації до формування навчальних планів
та освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії
в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка**

1. Оформлення навчальних планів має бути виконане у відповідності до затвердженої форми (Додаток 1 розпорядження).

2. На третьому рівні вищої освіти здобувачі наукового ступеня доктора філософії повинні виконати освітньо-наукову програму за обраною спеціальністю.

3. Освітньо-наукова програма передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого повинні мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

4. Успішне виконання особою освітньо-наукової програми є підставою для присудження наукового ступеня доктора філософії. У дипломі доктора філософії зазначаються назва вищого навчального закладу, в якому здійснювалась підготовка, назва вищого навчального закладу, у спеціалізованій вченій раді якого відбувався захист докторського дослідження, а також назва кваліфікації, що складається з інформації про здобутий особою науковий ступінь, галузь знань та/або спеціальність (стаття 7 п. 4 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року). Наприклад: доктор філософії в галузі інформаційних технологій за спеціальністю «Комп'ютерні науки та інформаційні технології». Академічна кваліфікація доктора філософії присвоюється за результатами захисту докторської дисертації.

5. За необхідності може присвоюватись професійна кваліфікація (див. Державний класифікатор професій ДК:003-2010), яка має науково-дослідницьке спрямування, наприклад, 2111.1 науковий співробітник - консультант (фізика, астрономія), за умови, що така кваліфікація не була вже присвоєна за ОР «магістр». Професійна кваліфікація присвоюється за умови виконання освітньо-наукової програми.

6. Необхідною умовою присвоєння *додаткової педагогічної кваліфікації «Викладач вищого навчального закладу»* є вивчення аспірантом наступних дисциплін в таких обсягах:

- «Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу» (блок вільного вибору аспіранта) – 4 кредити ЄКТС, навчальні заняття – лекції і практичні заняття, форма контролю – іспит;
- Асистентська педагогічна практика (блок обов'язкових навчальних дисциплін), загальний обсяг – 10 кредитів ЄКТС.

7. На підставі освітньо-наукової програми факультети/інститути розробляють за кожною спеціальністю навчальний план.

8. Пропонуються такі методичні рекомендації до формування навчального плану:

- Навчальний рік в аспірантурі та ад'юнктурі університету триває з 1 грудня поточного року по 30 листопада наступного року (семестри відсутні);

- З 1 грудня по 31 січня – науково-дослідницька робота над проблематикою дисертації. Початок теоретичного навчання – з 1 лютого.

- Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в університеті складає **40 кредитів ЄКТС**, з яких **30 кредитів – освітня складова та 10 кредитів – асистентська педагогічна практика.**

- Тривалість теоретичного навчання складає не менше 30 тижнів загалом на першому та другому роках навчання.

- Тривалість асистентської педагогічної практики – не менше 20 тижнів на другому та третьому роках навчання. Тривалість асистентської педагогічної

практики визначається залежно від графіка навчального процесу за денною формою навчання на факультеті або в інституті. Відповідно до наказу ректора № 830-32 від 19.11.2015 року «Про підготовку до 2016/2017 н. р.» асистентська педагогічна практика має здійснюватися аспірантами другого та третього років навчання і складати не менше 50 годин на навчальний рік (семінарські, практичні, лабораторні заняття).

До проходження асистентської педагогічної практики без прослуховування спеціальних курсів допускається аспірант, який до вступу в аспірантуру (на рівні магістратури) прослухав необхідні навчальні дисципліни і отримав відповідні педагогічні компетентності. Якщо аспірант не набув достатніх для проведення асистентської педагогічної практики педагогічних компетентностей – в такому випадку він має можливість спочатку прослухати такий курс. По завершенню курсу і проходження практики аспірант може отримати додаткову педагогічну кваліфікацію «Викладач вищого навчального закладу».

Той аспірант, який не набув на рівні магістратури педагогічних компетентностей і не має бажання прослухати відповідний курс з педагогіки – проходить асистентську педагогічну практику за наказом по університету під керівництвом наукового керівника, однак додаткової педагогічної кваліфікації не отримує.

- Тривалість екзаменаційних сесій складає шість тижнів: як правило, три тижні у червні на першому році навчання та три тижні у червні на другому році навчання.

- Тривалість канікул на навчальний рік складає 9 тижнів (липень, серпень).

- Обсяг навчальної дисципліни – не менше 3-х кредитів.

- Співвідношення годин навчальних занять і годин самостійної роботи за всіма дисциплінами навчального плану – 1:4 для групових занять; 1:9 для індивідуальних занять.

- Загальний обсяг кредитів, які виділяються на вивчення обов'язкових навчальних дисциплін, складає 20 кредитів (50% від загального обсягу

освітньої складової підготовки доктора філософії), з них на асистентську педагогічну практику – 10 кредитів.

Обов'язкові навчальні дисципліни забезпечують формування у аспірантів загальних компетентностей.

• **Перелік обов'язкових навчальних дисциплін:**

- Академічне письмо англійською мовою (English academic writing) – **3 кредити ЄКТС**, практичні заняття, форма контролю – іспит;

- Філософія науки та інновацій – **7 кредитів ЄКТС**, лекційні та практичні заняття, форма контролю – іспит;

- Асистентська педагогічна практика – **10 кредитів ЄКТС**.

Дисципліна «English academic writing» викладатиметься на другому році навчання в обсязі **3 кредитів**. Тим аспірантам, які володіють іншими, крім англійської, іноземними мовами, пропонується на першому році навчання приєднатися до груп бакалаврів або магістрів для вивчення англійської мови. Аспіранти мають можливість отримати міжнародний сертифікат з вивчення англійської мови рівня не нижче B2 за умови виконання відповідної програми підготовки та успішного складання іспиту з дисципліни «English academic writing», набравши не менше 75 балів.

Дисципліна «Філософія науки та інновацій» викладатиметься на першому році навчання в обсязі 7 кредитів і включатиме такі складові:

• **Філософія науки (3 кредити, обов'язкова складова дисципліни для всіх факультетів/інститутів);**

• **Тематичні модулі (факультет/інститут обирає модулі і відповідні розділи загальним обсягом 4 кредити із запропонованого переліку):**

Загальноосвітній модуль.

- Сучасні інформаційні технології в освіті (технології он-лайн освіти, MOOC, освітні платформи та професійні мережі.

- Пошук та обробка наукової інформації (спеціальні інформаційні ресурси, провайдери статистичної інформації).

- Людина у Всесвіті. Загальні принципи організації Всесвіту.
- Біологія на теренах соціогуманітарних наук.
- Ера нанотехнологій: нові перспективи і нові ризики.
- Хімія в сучасному суспільному просторі. Хемофобія і гемофілія.
- Громадянське суспільство: теоретичні засади й історія становлення.

Соціально - економічний модуль.

- Філософія інновацій.
- Імплементация наукових досліджень.
- Створення та запуск Start-up проектів.
- Розробка бізнес-плану.
- Прогнозування та планування результатів діяльності компанії.
- Наука бізнесу: основи інноваційної діяльності.
- Трансфер технологій.

Науково - організаційний модуль.

- Проектування наукових досліджень з використанням інформаційних технологій.
- Ефективність наукових досліджень, форми і методи їх організації.
- Підготовка та реалізація міжнародних інноваційних проектів.
- Організація і планування наукових досліджень та інноваційних проектів.
- Управління науковими і науково-технічними проектами.
- Управління науковими проектами і fund-raising.
- Міжнародна наукова співпраця: гранти та нетворк.
- Етичні проблеми наукових досліджень.
- Критерії оцінки наукової діяльності.

Правничий модуль.

- Інтелектуальна власність (патенти/авторські права).
- Захист та охорона авторських прав.
- Правничі аспекти наукових досліджень.
- Авторське право.

Комунікаційний модуль.

- Професійні і міждисциплінарні комунікації в науці.
- Основні принципи дизайну і презентації наукових результатів.
- Методи підтримки прийняття управлінських рішень.
- Візуалізація інформації.
- Побудова ефективної проектної команди.
- Системи організації проектної роботи (redmine, jira – віддалена робота, задачі, виконавці, облік часу).
- Міжкультурні трансфер і комунікація в Україні: історія та сучасність.

Професійно - технологічний модуль.

- Технологія чисельного експерименту при наукових дослідженнях.
- Навики використання передових технологій в географічних дослідженнях.
- Менеджмент людських ресурсів.
- Сучасні біологічні і біомедичні технології.
- Сучасні телекомунікаційні технології.
- Сучасні технології в галузі природничих наук.
- Технології колективного мислення.
- Виявлення та вирішення проблем.
- Сучасні інформаційні технології.
- Бази даних.
- Комп'ютерні мережі.
- Міжнародні наукові професійні організації (за фахом).

• **Загальний обсяг кредитів, які виділяються на дисципліни за вибором факультету/інституту/кафедри – 8 кредитів.**

Дисципліни за вибором факультету/інституту/кафедри формуватимуть у аспіранта фахові компетентності.

• **Загальний обсяг кредитів, які виділяються на дисципліни за вибором аспіранта, в тому числі із суміжних галузей знань, становить не менше 25 % і складає 12 кредитів.**

Дисципліни за вибором аспіранта надаватимуть можливість формувати компетентності із суміжних галузей знань та/або поглиблений рівень фахових компетентностей.

• Блок дисциплін за вибором аспіранта (загальний обсяг кредитів – 12) поділяється на два переліки:

✓ 4 кредити складатимуть загальноуніверситетські дисципліни (аспірант вибиратиме 1 дисципліну з першого переліку):

«Практична філософія та епістемологія науки», дистанційний курс лекцій (філософський факультет);

«Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу» – лекції (дистанційна форма викладання) та практичні заняття (факультет психології);

«Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів» (Інститут філології);

«Комерціалізація наукових досліджень та трансфер технологій» (економічний факультет);

«Принципи організації науково-дослідницьких робіт» (економічний факультет);

«Наукова бібліографія: практикум» (Інститут журналістики);

«Наукова комунікація: методи оприлюднення результатів дослідження» (Інститут журналістики);

«Професійне проектне управління науковими дослідженнями» (факультет інформаційних технологій).

«Інтелектуальні обчислення та аналіз даних» (факультет інформаційних технологій);

«Мінерально-сировинна база України» (ННІ «Інститут геології»);

«Основи системної біології» (ННЦ «Інститут біології»);

«Сучасні кількісні методи аналізу соціальних даних» (факультет соціології).

«Сучасні проблеми і тенденції розвитку інформаційних технологій» (факультет кібернетики);

«Відновлювальні джерела енергії» (Інститут високих технологій);

«Енергонезалежність України (факультет радіофізики, електроніки та комп'ютерних систем);

«Наноструктуровані полімерні матеріали для біотехнологій, медицини, інформаційних технологій та сонячної енергетики» (хімічний факультет);

«ЯМР-спектроскопія для природничих наук» (хімічний факультет);

«Теорія хаосу» (механіко-математичний факультет);

«Математичні основи захисту інформації» (механіко-математичний факультет);

«Математична теорія фінансових ринків» (механіко-математичний факультет);

«Цивілізаційні, етнокультурні та міжетнічні процеси в Європі» (історичний факультет);

«Глобалізаційні процеси в сучасному світі» (історичний факультет);

«Актуальні проблеми сучасного суспільства: Україна у глобальних та регіональних порівняннях» (факультет соціології);

«Українська наукова мова» (Інститут філології);

«Практична риторика» (філософський факультет);

«Технології впливу в діловій комунікації» (філософський факультет);

«Психологія спілкування» (факультет психології);

«Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (Інститут міжнародних відносин);

«Право інтелектуальної власності» (юридичний факультет);

«Ринок цінних паперів» (економічний факультет);

«Лінгвістичне програмування поведінки людини» (Інститут філології);

«Література у глобальному естетичному просторі XXI ст.» (Інститут філології);

«Глобальні зміни клімату, нові геосферні тренди» (географічний факультет);

«Глобальні проблеми людства та сталий розвиток» (географічний факультет);

«Інноваційні технології в сфері воєнної та інформаційної безпеки» (Військовий інститут);

«Методологія проведення наукових досліджень у сфері інформаційних технологій спеціального призначення» (Військовий інститут);

«IT Essentials («Основи інформаційних технологій»);

«NDG Linux Essentials»;

«Універсальні (м'які) здібності «Soft Skills»» (англійською мовою, економічний факультет та факультет психології).

✓ **8 кредитів** складатимуть дисципліни зі спеціальності (аспірант вибиратиме 2 дисципліни з другого переліку).

- Дисципліни першого переліку загальноуніверситетських дисциплін за вибором аспіранта формуються у тому випадку, якщо кількість аспірантів в групі становитиме не менше 25 осіб (4 кредити ЄКТС, форма контролю – іспит, аспірант обирає 1 дисципліну з переліку);

- Дисципліни другого переліку предметів з фаху за вибором аспіранта формуються у тому випадку, якщо кількість аспірантів в групі становитиме не менше 3 осіб (пункт 4.6 наказу ректора № 296-32 від 15.05.2015 року «Про затвердження норм часу для планування та обліку навчальної роботи», 8 кредитів ЄКТС, форма контролю – іспит, аспірант обирає 2 дисципліни з цього переліку).

Якщо кількість аспірантів в групі становить менше 3 осіб – в такому випадку заняття проводитимуться за індивідуальним графіком (п. 2.1.5.2 наказу ректора № 296-32 від 15.05.2015 року «Про затвердження норм часу для планування та обліку навчальної роботи». Тобто, якщо в групі буде 1-2 аспіранти, то в аудиторії проводитимуться заняття обсягом 10% від

сумарної кількості навчальних занять і, відповідно, така кількість годин буде записана в навантаження викладачу.

Дисципліна «Універсальні (м'які) здібності «Soft Skills»» для підготовки докторів філософії читатиметься англійською мовою сертифікованими експертами проекту ТЕМПУС IMPRESS доц. Пащенко С.Ю. (факультет психології) та доц. Харламовою Г.О. (економічний факультет).

Змістовні модулі:

- Самомотивація особистісного та професійного розвитку;
- Відповідальність у саморозвитку особистості;
- Цілеспрямованість як чинник самоменеджменту особистості;
- Тайм-менеджмент;
- Лідерство;
- Критичне та рефлексивне мислення;
- Презентаційні здібності;
- Навички ефективної комунікації (академічні дебати, техніки переговорів тощо);
- Групова робота.

• В кожному з блоків викладання однієї з дисциплін передбачається англійською мовою.

• Обов'язкові навчальні дисципліни (крім дисципліни «English academic writing») та дисципліни вибору факультету/інституту читатимуться на першому році навчання; дисципліна «English academic writing» – на другому році навчання; дисципліни вільного вибору аспіранта – як правило, на другому році навчання.

• Дисципліна вільного вибору аспіранта «Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу» повинна передувати проведенню асистентської педагогічної практики, а тому читатиметься на першому році навчання.

• Для проведення підсумкової атестації в графіку навчального процесу виділяється 3 тижні на IV році навчання.

9. Наукова складова є обов'язковою складовою підготовки докторів філософії, однак кредитами вона не обліковується. Наукова складова включає власне науково-дослідницьку роботу в лабораторії, бібліотеці, архівах тощо, підготовку до публічного захисту докторської дисертації, тематика якої визначена відповідною кафедрою, написання та публікацію статей і апробацію результатів за напрямом дисертаційного дослідження, відповідно до чинних вимог, затверджених МОН України. Виконання наукової складової відображається в індивідуальному плані підготовки аспіранта. Контроль за виконанням індивідуального плану роботи аспіранта здійснюють профільні кафедри шляхом атестації.

10. Атестація аспірантів здійснюється відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за спеціальністю і проводиться раз на рік. Атестації передують проміжні звіти. Аспірант звітує на кафедрі 2 рази на рік.

Під час атестації аспіранта враховується виконання програмних вимог як освітньої, так і наукової складових освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії. Аспіранти, які успішно пройшли щорічну атестацію, переводяться на наступний рік навчання. Аспіранти, які не пройшли атестацію, підлягають відрахуванню.

Метою проміжних звітів є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими навчального плану. Проміжний звіт повинен включати три модулі:

1. Теоретичний модуль.
2. Науково-дослідницький модуль.
3. Практичний модуль.

Результатом навчання в аспірантурі є складання комплексного іспиту зі спеціальності та захист докторської дисертації.